

Azınlıkça Dergisi

Sayı: 60 - Eylül 2010

Agos - Eylül 2010

Herkül Millas

12 Eylül 2010 referandumunu 12 Eylül 1980 darbesinden daha önemlidir; çünkü 1980 darbeler zincirinde bir halkaydı, 2010 ise bu zincire son veren tarihtir. Uzun lafın kısası Türkiye çağdaşlaşıyor. Şapka giymek ve bale yapmak anlamında değil, halkın isteğine karşı çıkmamaya zorlanmak anlamında. Buna demokratikleşme de diyorlar. Yenilenler “korku imparatorluğu” fobisini ve söylemini sürdürenler olmuştur. Her maçın sonunda yenilenler, sportmen ve demokratsa, hasmı tebrik eder yeni maç için kendilerine çeki düzen vermeye çalışır. Demokrat değilseler, bahaneler bulur, hır çıkarır, sonucu bir türlü kabul etmezler. Yenilmenin de küstahçası olduğu gibi onurlusu da vardır. Son yıllarda üst üste dört seçim ve iki referandum kaybedenlerin (AKP'nin meşruiyetini kabul etmeyenlerin) özeleştiri yapmasını beklerdim – aslında pek de beklemezdim ya, çünkü halkı aşağı görmeleri, tercihlerini kabul etmemeleri, suçu kendilerinde görmemeleri onların temel özelliğidir.

İnsanın yanlışını kabul edememesi durumu beni hep düşündürmüştür: insan neden yanlışını kabul etmez? Yalnız gurur mudur nedeni yoksa akılsızlık da içerir mi bu inatçı tutum? Yanlışını kabul etmek doğruya yönelmenin ilk adımıdır. Ayrıca hemen herkesin yanlış olduğunu gördüğü bir görüşün yanlış olduğunu kabul etmememizin bizi yıprattığını görememenin açıklaması “akılsızlık” olması gerekmez mi? İşe bu tür düşüncelerle 17 Ağustos tarihli bir gazete köşe yazısını haftalarca sakladım. Sosyolog köşe yazarı “korku imparatorluğu” yüzünden kamuoyu yoklamalarının gerçeği yansıtamayacağını büyük bir özgüvenle ve bu gerçeği tek kendisi keşfetmişçesine kivançla yazmıştı. Ona göre bir korku imparatorluğunda yaşıyoruz, halk korku içindeymiş (çünkü dinleniyor, izleniyor, baskı altındadır, yandaş olmayan faşistlikle, askercilikle suçlanıyor, “koskoca generaller savcılarının önünde boyunları bükük kuyruk yapmışlar”) ve kamuoyu yoklamalarında evet oyu kullanacağını korkudan söylüyormuş. Ama sandık başında

işler farklı olacaktı. Bu baskılara rağmen “Halkın yüzde 43’ü hâlâ bu korku imparatorluğuna meydan okuyor ... Helal olsun size!”

Yazar/sosyolog referandumdan sonra ne diyecek diye öyle merak etmişim ki! Aynı oranlar referandumda da çıktığında (hatta aksiliğe bakın, bu kez %43 bile değil 42 çıktı!), yani gizli oyla da halk aynı mesajı verdiği “Korku morku yokmuş, halk önceden de serbestçe fikrini söylemiş, önyargılıymışım” diyebilecek miydi? Analizleri havada kalınca, değerlendirmelerinin yanlış ve hayal mahsulü, kafasının uydurmaları olduğu görülünce acaba ne diyecekti? İşin özünü kaçırmışım mı diyecekti, yoksa seçim kulübelerinde gizli kamera vardır diye halk korkup böyle oy kullanmıştır mı diyecekti?

Referandum sonrası yazısında işin kolayına kaçtı maalesef. Hayırcı cephenin özeleştirisi niyeti yok gibi. Halk hatalı düşündü deniliyor – ki mümkündür diyelim. Ama konu o değil ki. Birilerinin halkı ve ülke koşullarını yanlış değerlendirmiş olması, gelişmeleri önyargıları yüzünden öngörememesidir konumuz. Konumuz kaybeden kesimden yana oy kullanmış olmamız da hiç değildir. Ben de, bir ömür, azınlıkta olan siyasi güçlerden yanaydım. Halkın muhtemel yanlışları bir yana, “benim” önyargım nedir sorusudur gündeme getirilmeyen. Yazarın “bir yerde referandum sonuçları konusunda hata yapmışım” deyip o hatanın ne olduğunu söylememesi okura saygısızlıktır. Okurun beklediği o yarım itiraf değildir; çünkü yanlış analiz ve yanlış öngörü referandumda zaten en kesin bir biçimde belli oldu. Bu alandaki yanlış kabul etmek kurnazlık içeriyor. Yanlış apaçıktır, kabul etmemek zaten olanaksızdır, anlamsızdır. Bütün mesele (ne olduğu belirlenmeyen) bir yanlışın varlığını kabul etmek değil, yanlışın “ne” olduğunu görebilmek ve “nereden” kaynaklandığını açıklamaktır. Halk yanılıyor veya çoğunluğun görüşü ile de “doğru görüş” değildir diyenlere saygı duyarım. Zaten ben de “hayır” diyenler yanılıyor diyorum. Ama “korku vardır” görüşü sayılarla yalanlanınca hâlâ bu konuda “doğru düşünüyorum” tezine, özeleştirmeden kaçma inadına karşı saygılı olamıyorum.

Referandum sonuçları ülkenin önünü açmıştır ama ülke yönetimi konusunda uzlaşma henüz sağlanmamış gibidir. İki farklı anlayış hala yarışı sürdürmektedir. Birileri halkın sesine kulak kabartmakta kimileri de halkın kulağına, “doğru” bildiklerini haykırmaktadır. Bu ikincilere göre doğru diye bir şey vardır ve onu kendilerinden iyi bilen de yoktur. Doğrunun uygulanmadığı için de elden ne gelirse yapılması gerekmektedir. Bu son cümlenin dile getirdiği anlayışın mantıklı sonucunu halkın referandum ile onaylamaması da kimilerince önemsizdir: “onlar bize ne kadar karşı çıkarlarsa biz de o kadar doğru yoldayız” anlayışını izliyorlar. “Onların oyları ne kadar aleyhimizde ise biz de o kadar onların çıkarını gözetiyoruz” inancı kolay kolay yok olmayacaktır. (Şimdi, nerden icap etti de George Orwell’i hatırladım?)

Bir de şu “korku imparatorluğu” metaforu ile rahat değilim! Neden korku “devleti” denmiyor da “imparatorluk” tercih ediliyor? Devletin ve hele devletimizin korku salıyor olmasında bir sorun görülmediğinden mi? “İmparatorluk” derken birilerine Osmanlılık yakıştırılmak istendiği için mi?

Benim ise derdim hep “korku devleti” olmuştur!